

УДК 338.48-44(1-22):[332.122:338.43]

С. О. Махиня,
аспірант кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування,
Заклад вищої освіти "Подільський державний університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7358-7787>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.14.83

СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

S. Makhynia,
Postgraduate Student of the Department of Management, Public Administration,
Higher Educational Institution "Podillia State University"

RURAL TOURISM AS A PROMISING DIRECTION FOR THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

Сільський туризм стає все більш популярним у світі, відкриваючи нові можливості для розвитку сільських територій. Він передбачає ознайомлення туриста з особливостями традиційної матеріальної і духовної культури, в тому числі занурення в реальне етнокультурне середовище українського села. В Україні, де багата культурна спадщина та унікальні природні ландшафти, цей вид туризму має великий потенціал. У статті розглянуто роль та значення сільського туризму як чинника ефективного розвитку сільських територій України. Досліджено стан сільських територій України, наведено статистичні дані та визначено основні проблеми, з якими вони стикаються, такі як демографічні виклики, економічні труднощі, недостатня інфраструктура, соціальні та екологічні проблеми. На основі аналізу літературних джерел та статистичних даних доведено, що розвиток сільського туризму може бути ефективним інструментом для подолання цих проблем та забезпечення сталого розвитку сільських регіонів. Розглянуто позитивний вплив сільського туризму на місцеву економіку, зокрема через створення нових робочих місць, покращення якості життя місцевого населення, збереження культурної та історичної спадщини. Вказано на зв'язок розвитку інфраструктури сільських територій, їх благоустрою, з розвитком сфери сільського зеленого туризму. Систематизовано переваги сільського зеленого туризму за трьома сферами: економічний розвиток, соціальний розвиток та екологія, а також обґрунтовано пріоритетність розвитку сільського туризму. Описано розвиток сільського зеленого туризму в низці країн Європи, проаналізовано їх досвід у даній сфері туризму. Здійснено аналіз туристичної діяльності чотирьох областей: Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької. Проведено SWOT-аналіз сільського туризму в регіоні Українських Карпат. У результаті виявлено слабкі та сильні сторони сільського туризму в регіоні, його основні перешкоди та можливості для подальшого розвитку. Наголошено на необхідності розробки комплексної стратегії розвитку сільського туризму, яка включає покращення інфраструктури, маркетингову підтримку, навчання та підвищення кваліфікації працівників сфери туризму.

Rural tourism is becoming increasingly popular worldwide, opening up new opportunities for the development of rural areas. It involves acquainting tourists with the features of traditional material and spiritual culture, including immersion in the authentic ethnocultural environment of a Ukrainian village. In Ukraine, with its rich cultural heritage and unique natural landscapes, this type of tourism has great potential. The article examines the role and significance of rural tourism as a factor in the effective development of rural areas in Ukraine. It explores the state of rural areas in Ukraine, provides statistical data, and identifies the main problems they face, such as demographic challenges, economic difficulties, inadequate infrastructure, social, and environmental issues. Based on the analysis of literary sources and statistical data, it has been proven that the development of rural tourism can be an effective tool for overcoming these problems and ensuring the sustainable development of rural regions. The positive impact of rural tourism on the local economy is considered, particularly through the creation of new jobs, the improvement of the quality of life for the local

population, and the preservation of cultural and historical heritage. The connection between the development of rural infrastructure and its improvement with the development of rural green tourism is highlighted. The advantages of rural green tourism are systematized into three areas: economic development, social development, and ecology. The priority of rural tourism development is also substantiated. The development of rural green tourism in several European countries is described, and their experience in this field is analyzed. An analysis of tourism activities in four regions-Zakarpattia, Ivano-Frankivsk, Lviv, and Chernivtsi-is conducted. A SWOT analysis of rural tourism in the Ukrainian Carpathian region has been conducted. As a result, the strengths and weaknesses of rural tourism in the region, its main obstacles, and opportunities for further development have been identified. The necessity of developing a comprehensive strategy for rural tourism development is emphasized, which includes infrastructure improvement, marketing support, training, and skills enhancement for tourism industry workers.

Ключові слова: сільський туризм; зелений туризм; садиба; сталий розвиток; сільські території; сільська місцевість; перспективи розвитку.

Key words: rural tourism, green tourism, estate, sustainable development, rural areas, countryside, development prospects.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сільський туризм — одна із прибуткових галузей світової економіки, що займає важливе місце серед факторів культурного та соціального розвитку, сприяє підтримці рівня та якості життя в країні/регіоні. У контексті євроінтеграції України перед аналітиками постає завдання визначити пріоритетні напрями розвитку економіки, одним із таких може стати розвиток сільського туризму. Враховуючи багаті туристично-рекреаційні ресурси України (сприятливі природно-кліматичні умови, історико-культурні та етнічні надбання), розвиток туристичної діяльності варто розглядати як один зі шляхів розв'язання економічних, соціальних та екологічних проблем. Однак наявний ресурсний потенціал не знаходить раціонального використання, адже більшість громадян залишається необізнаними щодо різноманітних форм туризму, зокрема сільського. Тому дослідження сільського туризму як одного із перспективних напрямків розвитку сільських територій є досить актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У країнах з розвинутою ринковою економікою приділяється велика увага розвитку сільського туризму як перспективному напрямку розвитку підприємництва на селі. Вагомий внесок у вивчення цих проблем зробили такі учені, як О. Бейдик, Є. Богданова, І. Гришова, Ю. Зінько, С. Косенко, М. Костриця, С. Мельниченко та інші. Однак, незважаючи на різноманітність та глибину проведених досліджень,

ця проблема залишається недостатньо вивченою і потребує подальшого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Ціль роботи полягає в дослідженні стану сільських територій України, сільського зеленого туризму в контексті розвитку нетрадиційної форми господарювання; визначенні впливу сільського туризму на розвиток сільських територій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сільські території в Україні займають значну частину країни та відіграють важливу роль в економіці, культурі та екології. Однак ці регіони стикаються з численними викликами, які вимагають комплексних рішень для забезпечення їх сталого розвитку. Розглянемо детальніше проблеми сільських територій відповідно до різних сфер.

Демографічна ситуація в сільській місцевості України є критичною. За даними Державної служби статистики України, у 2020 році кількість сільського населення становила 30,9% від загальної чисельності населення країни [4]. Також повідомляється, що чисельність сільського населення зменшилася на 1,5 мільйона осіб за період 2010—2020 років, що склало близько 10 % від загального сільського населення країни. Населення зменшується через відтік молоді, яка часто покидає села в пошуках кращих можливостей у містах або за кордоном. Це призводить до старіння населення та зменшення робочої сили. Низький рівень народжуваності також сприяє демографічній кризі, оскільки відсутність перспектив та умов

для молодих сімей робить сільські території менш привабливими для проживання. Старіння населення призводить до високого відсотка пенсіонерів, що збільшує навантаження на соціальні та медичні служби.

Економічна ситуація в сільській місцевості характеризується високою залежністю від сільського господарства. За інформацією Міністерства аграрної політики та продовольства України, сільське господарство забезпечило близько 10 % ВВП країни у 2021 році [9]. Багато сіл використовують застарілі методи ведення господарства, що знижує продуктивність та конкурентоспроможність. Разом з цим Міністерство аграрної політики та продовольства України зазначає [9], що лише 30 % сільськогосподарських підприємств можуть забезпечити себе необхідними ресурсами для модернізації та розвитку. Крім того, інфраструктура в багатьох сільських районах є слабкою: дороги знаходяться у поганому стані, а транспортне сполучення є недостатнім. Це ускладнює доступ до ринків, медичних та освітніх установ. За даними Світового банку, лише 37% сільських доріг в Україні перебувають у задовільному стані, а понад 40 % доріг у сільських регіонах України є в аварійному стані [14]. Відсутність сучасних комунікацій, таких як інтернет та мобільний зв'язок, обмежує можливості для бізнесу та освіти. Багато сільських районів не отримують достатніх інвестицій, що ускладнює розвиток місцевого бізнесу та інфраструктури. Малий та середній бізнес у сільській місцевості має обмежений доступ до кредитних ресурсів, що також перешкоджає їхньому розвитку.

Соціальна сфера сільських територій має низку своїх проблем. Недостатня кількість шкіл та дитячих садків, а також низька якість освіти через брак кваліфікованих вчителів та належних умов для навчання впливають на рівень освіти в сільській місцевості. Згідно даних Міністерства освіти і науки України за 2020 рік, у сільській місцевості функціонує лише 22 % від загальної кількості закладів дошкільної освіти країни [12]. Міністерство освіти і науки України також повідомляє, що кількість шкіл у сільській місцевості скоротилася на 20% за період 2010-2020 років, а майже 50 % сільських шкіл потребують капітального ремонту. Медицина у багатьох селах знаходиться на низькому рівні: відсутні лікарні та поліклініки, недостатня кількість медичних працівників, що ускладнює доступ до медичної допомоги. Відповідно до медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України (2020 р.), у

сільській місцевості функціонує лише 12 % від загальної кількості лікарень країни та понад 30 % медичних закладів у сільських районах не відповідають сучасним стандартам [13]. Соціальні послуги також обмежені, і сільські жителі часто мають обмежений доступ до культурних та спортивних заходів.

Екологічна ситуація в сільській місцевості також викликає занепокоєння. Інтенсивне використання пестицидів та добрив призводить до забруднення ґрунтів і водних ресурсів. Промислове забруднення в деяких районах ускладнює екологічну ситуацію через викиди шкідливих речовин. Неправильне землекористування та відсутність сучасних агротехнологій призводять до деградації ґрунтів і зниження їх родючості, а ерозія додатково погіршує сільськогосподарську продуктивність. У Національній доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні від Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України вказано, що понад 30 % сільськогосподарських земель в країні піддаються ерозії [10].

Культурна сфера також стикається з певними викликами сьогодення. Відсутність підтримки та інтересу молоді до традиційних ремесел призводить до їх поступового зникнення. Брак фінансування обмежує можливості для проведення культурних заходів та збереження історичних пам'яток. Згідно даних Міністерства культури та інформаційної політики України, лише 15 % культурних установ знаходяться в сільській місцевості [11]. Кількість культурних закладів скоротилася на 25 % за період 2010-2020 років, а ті, що залишилися, часто мають застаріле обладнання та недостатнє фінансування.

Таким чином, сільські території України стикаються з численними викликами, що перешкоджають їх сталому розвитку. Недостатня інфраструктура, слабка економіка, соціальні проблеми, екологічні виклики та демографічна криза потребують комплексного підходу та державної підтримки. Тому одним із найважливіших завдань для вирішення соціально-економічних проблем в Україні на сьогодні є розвиток сільських територій. Для виконання даного завдання потрібно досліджувати процес розвитку сільських територій не лише через призму сільськогосподарського виробництва товарів, а й враховувати можливість ефективної реалізації сільського потенціалу у сфері надання послуг. Оскільки наявні зрушення в сільськогосподарському виробництві не здатні розв'язати існуючі проблеми соціально-економічного розвитку сільських територій України.

Перманентне поглиблення в сільській місцевості кризових явищ та занепад в економічній, демографічній, екологічній та духовній сферах є очевидною загрозою державним інтересам з огляду на незамінність визначальної ролі сільських територій щодо повноцінного забезпечення продовольчої безпеки народу України. Низка проблемних питань щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні протягом десятиліть не зменшується, а лише структурується і захоплює все більше сфер суспільного життя, вельми значимих для комплексного формування реальної державної політики у сфері розвитку сільських територій.

Розвиток сільського туризму може стати важливим кроком до подолання наявних проблем сільських територій, залучаючи інвестиції, створюючи робочі місця та зберігаючи культурну спадщину. Серед найбільших переваг сільського зеленого туризму можна виокремити наступні:

1. Економічний розвиток:

1.1. Додаткові доходи: сільський туризм створює нові можливості для заробітку, зокрема через надання житла, організацію екскурсій, продаж місцевих продуктів та сувенірів.

1.2. Зайнятість: відкриття туристичних об'єктів створює робочі місця для місцевих жителів, зменшуючи рівень безробіття.

2. Соціальний розвиток:

2.1. Збереження традицій та розвиток місцевої ідентичності: сільські території часто мають багату культурну спадщину та традиції, які можна показати туристам через різноманітні туристичні заходи, екскурсії та інші події. Таким чином сільський туризм сприяє збереженню та популяризації місцевих традицій, ремесел та культурної спадщини, сприяє зміцненню місцевої ідентичності та гордості за свій регіон.

2.2. Покращення інфраструктури: сільський зелений туризм спонукає до покращення інфраструктури в сільських територіях, такої як дороги, готелі, ресторани та інші зручності. Це в свою чергу сприяє покращенню якості життя місцевих мешканців. Звичайно, спочатку приймання та обслуговування відпочивальників відбувається на базі існуючого житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних та інфраструктурних ресурсів. Але з надходженням певних коштів від цієї діяльності ті, хто нею займаються, починають робити вкладення у покращання побутового облаштування житла, вулиць; об'єднаними зусиллями добиваються змін на краще сфери обслуговування. Усе це не тільки сприяє розвитку села, а й, матеріалізуючи організаційні зусилля і фінан-

сові ресурси сільських жителів та сільської громади, надає процесам незворотного характеру, що є додатковим стимулом для прийняття перспективних рішень щодо стратегії розвитку особистих селянських господарств і перетворення їх на агрооселі.

3. Екологічні переваги:

3.1. Збереження природи: туристи, які цінують природу, можуть стати зацікавленими у захисті ландшафтів та біорізноманіття, що може призвести до розвитку програм з охорони природи та створення природних заповідників. Окрім того, власники агросадиб зацікавлені у привабливості територій для відвідувачів.

3.2. Освіта та підвищення екологічної свідомості: Туристичні програми можуть включати освітні елементи, що підвищують екологічну обізнаність як туристів, так і місцевого населення. Готуючись приймати і обслуговувати відпочивальників, члени селянських родин мимоволі змушені поповнювати свої знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування їжі тощо, а спілкування з гостями розширює їх кругозір, дає змогу зав'язати нові знайомства і підтримувати зв'язки з метою формування сталого контингенту потенційних споживачів туристичних послуг. Таким чином, комунікативність стає атрибутом нової якості людського капіталу, що формується в домогосподарстві, залученому у сферу надання послуг, та одночасно є сталим чинником для перспективи розвитку [15].

Успішний розвиток аграрного сектору економіки неможливий без розвитку сільських територій. Сільськогосподарське виробництво та сільські громади складають єдиний економічний простір, в рамках якого функціонує аграрна сфера. Сучасні виробничі технології та інновації в організації виробництва змінюють структуру ресурсного потенціалу і співвідношення між факторами виробництва, що призводить до значного зниження потреби у людських ресурсах і вивільнення робочої сили. Це створює передумови для диверсифікації виробництва та організаційної перебудови економічної діяльності. Вивільнений людський капітал стає ресурсом для самозайнятості та створює потенціал для розвитку підприємництва в сільській місцевості, часто реалізованого у формі сільського зеленого туризму.

Сільське населення України здатне отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму від таких видів діяльності, як [8]:

- облаштування туристичних маршрутів;
- облаштування й експлуатація стоянок для туристів;

- робота гідом чи екскурсоводом;
- транспортне обслуговування туристів;
- єгерська діяльність (полювання, аматорське та спортивне рибальство);
- прокат туристичного спорядження;
- послуги приймання туристів;
- кулінарні послуги;
- підготовка культурних програм;
- народні промисли;
- виробництво та реалізація туристам екологічно чистих продуктів харчування;
- реалізація туристам ягід та грибів.

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в усіх регіонах України зумовлена наступними обставинами [8]:

1. Розвиток сільського зеленого туризму стимулює мале підприємництво, важливе для оздоровлення економіки аграрних районів країни.

2. Регіони України володіють малоосвоєним рекреаційним потенціалом, що потребує пошуку альтернативних та ефективних стимулів для його раціонального використання у відпочинково-туристичних цілях.

3. Створення та розвиток агрорекреаційного сервісу вирішує низку напружених соціальних проблем багатьох регіонів, зокрема, масового безробіття, закордонного заробітчанства, складного соціального клімату тощо.

4. Збережена етнокультурна самобутність історичних країв нашої держави виступає ексклюзивною, міжнародно-туристичною, конкурентною перевагою, що дозволить Україні бути серед основних осередків розвитку сільського туризму в Європі.

У світі подорожують щороку близько 700 млн осіб, із них від 10—30 % обирають сільський туризм. Кількість "зелених" подорожей на внутрішньому ринку в будь-якій країні набагато більше, ніж в інших секторах цієї галузі. Наприклад, у Франції тільки 7 % бізнес-туристів зупиняються в готелях, решта 93 % обирають сільські готелі і кемпінги [7].

За даними Всесвітньої туристичної організації, сільський зелений туризм визначили одним із п'яти ключових стратегічних напрямів розвитку туристичної індустрії у світі до 2020 року [2]. У наш час зелений туризм найбільш поширений в Угорщині, Чехії та Великобританії, а також в Іспанії, Італії та Німеччині. Ці, а також деякі інші європейські країни під егідою Ради Європи об'єдналися в Центрально-Східноєвропейську Федерацію з розвитку сільського зеленого туризму.

Однією з причин такої популярності серед провідних країн є прибутковість даної галузі.

Наприклад, Австрія, яка за своєю площею майже в сім разів менша за Україну, за один гірськолижний сезон отримує дохід у сфері сільського туризму близько 10 млрд євро, що дорівнює майже половині Державного бюджету України [3]. У Великобританії, Голландії, Ірландії, Іспанії, Німеччині, Франції залучення до діяльності у сфері сільського туризму заохочується на національному рівні. За популярністю відпочинку у сільській місцевості в цих країнах посідає нині друге місце після відпочинку на морі.

У Німеччині становлення "зеленого туризму" почалося з розроблення концепції його розвитку в периферійних регіонах. У результаті на ринку нині представлені пропозиції дешевого відпочинку на природі, без використання дорогої інфраструктури, але з наданням комфортних умов проживання. В угорському законодавстві регулювання "зелено-туристичних" відносин не підпадає під дію нормативних актів, якими регулюються відносини у сфері підприємництва. Відповідно, не підлягають оподаткуванню й особисті доходи, отримані селянами від використання для відпочинку власного житла. Існують також спеціальні пільги та переваги для сімейних господарств, які займаються діяльністю у сфері сільського туризму, якщо вони розміщуватимуться на території сільських поселень в економічно слабкорозвинутих регіонах. Великий законодавчий досвід у розвитку сільського туризму має Латвія. Зумовлено це тим, що вже тривалий час основним контингентом туристів, які бажають відпочити в тамтешній сільській місцевості, є іноземці. Уряд вчасно звернув увагу на цей вельми перспективний вид туризму, здатний вирішити проблему безробіття на селі, і затвердив ряд відповідних нормативів [5].

В Україні найбільш розвиненим у сфері надання послуг сільського туризму є регіон Українських Карпат, який розташований у межах чотирьох адміністративних областей: Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької. Особливостями цього регіону є мальовничі краєвиди, чисте гірське повітря, річки, ліси, безліч мінеральних джерел та історичних пам'яток. Самобутність природи Карпат та багата духовна спадщина приваблюють туристів, що, своєю чергою, заохочує сільське населення до здійснення підприємницької діяльності у сфері сільського туризму.

У Закарпатській області сільські садиби розташовані у смт Воловець, с. Поляна, с. Ізки, с. Шаян, с. Яноші, с. Вишка, с. Ставне, с. Осій

Таблиця 1. SWOT-аналіз сільського туризму в регіоні Українських Карпат

<i>(S) Сильні сторони:</i>	<i>(W) Слабкі сторони:</i>
• Природні ресурси: Карпати славляться своїми мальовничими ландшафтами, чистими річками, лісами та горами, багатою флорою та фауною, що приваблює туристів • Культурна спадщина: багата історія, традиції, ремесла та культура місцевого населення створюють унікальну атмосферу для туристів • Екологічна чистота: відсутність великих промислових підприємств забезпечує чисте довкілля, що важливо для еко-відпочинку • Місцева кухня: автентичні страви регіону зацікавлюють туристів, що хочуть скуштувати щось нове • Гостинність населення: місцеві жителі відомі своєю гостинністю, що створює позитивний досвід для туристів • Велика кількість приватних садиб	• Недостатня інфраструктура: брак сучасних доріг та інших туристичних об'єктів сповільнює розвиток туризму • Відсутність професійного менеджменту і знань: недостатній рівень знань та навичок місцевого населення в сфері управління туристичними проектами, незнання англійської мови • Сезонність туризму: туристичний потік значно знижується в несезонний період, що створює фінансові труднощі для місцевого бізнесу • Обмежені маркетингові ресурси: відсутність ефективних маркетингових стратегій та промоційних кампаній для залучення туристів, недостатня кількість туристичної інформації про регіон, мала кількість знаків/позначок туристичних маршрутів
<i>(O) Можливості:</i>	<i>(T) Перешкоди:</i>
• Популярність: зростаючий інтерес до екологічно чистого відпочинку сприяє розвитку сільського зеленого туризму • Збільшення доходів та зайнятості сільського населення: додаткове джерело доходів для селян, а також активна підприємницька діяльність активізує економіку сільських територій • Покращення інфраструктури: залучення коштів для покращення доріг, будівництва готелів та інших туристичних об'єктів • Підтримка уряду та міжнародних організацій: можливість отримання грантів та субсидій на розвиток туристичної галузі • Використання цифрових технологій: розробка онлайн платформ для бронювання турів та маркетингових кампаній в соціальних мережах • Збереження історико-культурних пам'яток і традицій	• Відсутність якісної нормативно-правової бази перешкоджає організації відпочинку на селі • Екологічні проблеми, зміни клімату: забруднення довкілля та деградація природних ресурсів можуть негативно вплинути на привабливість регіону. Непередбачувані погодні умови можуть впливати на сезонний туризм та створювати ризики для туристичної діяльності. • Економічна та політична нестабільність: фінансові кризи та політичні потрясіння можуть знизити кількість туристів та інвестицій у регіон • Недостатній контроль за якістю послуг: відсутність стандартів якості та контролю може призвести до зниження рівня обслуговування туристів

та ін. У с. Колочава Міжгірського району є ціле форелеве господарство, а біля м. Хуст знаходиться відома в Україні ферма оленів [1].

У Івано-Франківській області послуги сільського туризму надають у смт Верховина, смт Ворохта, с. Криворівня, с. Татарів, с. Дземброня, с. Мислівка та ін. В області знаходиться незвичайне поселення для туристів, яке розташоване високо у горах, у с. Яворів Косівського району, — "Дідова хатчина", де відбуваються етнофестивалі, майстер-класи з ліжникарства, гончарства та різьби [1].

У Львівській області туристів приваблюють Сколівські Бескиди, старовинні замки та музеї, курорти, відомі не лише в Україні, а й за кордоном: Трускавець, Моршин, Східниця, Великий Любін, Немирів, Шкло. Сільські садиби розташовані у смт Славське, смт Шкло, с. Розлуч, с. Кривка, с. Орявчик, с. Нагірне, с. Гребенів, с. Волосянка, с. Ясениця Замкова та ін. Розвитку сільського туризму сприяє збереження духовної спадщини, фольклору, народних ремесел (ткацтва, вишивки, гаварецької кераміки) [1].

У Чернівецькій області вартим уваги туристів є одне із семи чудес України — Хотинська фортеця (фортеця XIII-XVIII ст. у місті Хотині на Дністрі). Послуги сільського туризму надають у садибах, які розташовані у смт Берегомет, смт Путила, с. Мошанець, с. Бернове, с. Макарівка, с. Вороновиця, с. Дністрівка, с. Бузовиця, с. Товарниця, с. Виженка, с. Нижні Станівці, с. Брусниця, с. Грозинці, с. Клішківці, с. Непоротово та ін. [6].

З метою систематизації значного масиву фактичної інформації про розвиток сільського зеленого туризму в регіоні Українських Карпат здійснено SWOT-аналіз стану цього виду діяльності (табл.1). Проведений аналіз дає змогу об'єктивно оцінити можливості розвитку цього виду туризму та розробити подальші ефективні заходи щодо подолання можливих проблем. Визначення сильних і слабких сторін дає можливості для створення ефективної стратегії розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

На основі SWOT-аналізу сільського туризму визначено ефективні заходи щодо подолан-

ня можливих проблем та забезпечення продуктивного функціонування:

- удосконалення нормативно-правової бази із врахуванням позитивного досвіду європейських держав та створення дієвої системи контролю якості наданих послуг;

- розробка програм державної підтримки та здійснення активної співпраці з міжнародними організаціями у сфері туризму;

- запровадження загальнодоступних освітньо-інформаційних послуг (зокрема мовних курсів) для сільського населення, яке займається або хоче займатись підприємницькою діяльністю у сфері туризму;

- впровадження цифрових технологій у сферу сільського туризму;

- організація ефективних маркетингових стратегій.

Таким чином, розвиток сільського зеленого туризму в Карпатському регіоні має значний потенціал, проте потребує вирішення ряду проблем та ефективного використання можливостей для досягнення стійкого успіху.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, можна стверджувати, що сприяння розвитку сільського туризму є перспективним та пріоритетним напрямом туристичної діяльності, який має на меті розв'язання соціальних, економічних та фінансових проблем сільських територій. Дослідження свідчать, що розвиток сільського зеленого туризму може забезпечити прискорення темпів реформування економіки сільських територій та зміцнення ринкових основ господарювання; збільшення доходів населення та відповідно місцевих бюджетів; створення робочих місць та оптимізацію сфери зайнятості; залучення інвестицій, дотацій та інших форм підтримки; стимулювання попиту на продукцію народних ремесел та художніх промислів; популяризацію національної історико-культурної спадщини та підвищення рівня освіти серед населення; збереження та раціональне використання природних рекреаційних ресурсів.

Для того, щоб українське село стало метою подорожі, а селянська садиба — місцем розміщення та відпочинку, потрібно докласти значних зусиль у сфері поліпшення якості туристичних послуг, оскільки відвідуючи село, туристи шукають садибу, яка задовольняє їхні вимоги. Подальші дослідження даної проблематики мають бути спрямо-

вані на формування ефективної стратегії розвитку сільського туризму в сільській місцевості України шляхом напрацювання відповідних регіональних комплексних програм.

Література:

1. Відпустка в селі: Як зелений туризм в Україні отримав шанс для розвитку через пандемію коронавірусу. URL: <https://cutt.ly/jExHcs7>

2. Всесвітня туристична організація: офіційний сайт. URL: <https://www.unwto.org/world-tourism-barometer-n18-january-2020>

3. Гордієнко О. Фонди підтримки підприємництва "осідлали" тему сільського туризму в Україні. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/gordienko.htm

4. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України за 2020 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm

5. Довгаль О. В. Сільський туризм як перспективний напрям підприємництва у соціально-економічному механізмі розвитку села. Все про туризм. 2013. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/dovgal.htm

6. Зелений туризм. Офіційний портал Чернівецької міської ради. URL: <http://chernivtsy.eu/portal/10070>

7. Король М. М., Атаманчук В. В. Аналіз європейського досвіду організації зеленого туризму. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. № 6. Ч. 2. С. 30—33.

8. Мазур С. А., Прилуцький А. М. Сільський туризм як перспективний напрям розвитку внутрішнього туризму. Ефективна економіка. 2018. № 2. URL: <http://www.economy.nayka-com.ua/?op=1&z=6122>

9. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний сайт. За 2021 рік Україна збільшила зовнішньоторговельний обіг с/г продукції та продовольчих товарів. URL: <https://minagro.gov.ua/news/za-2021-rik-ukrayina-zbilshila-zovnishnotorgovelnij-obig-sg-produkciyi-ta-prodovolchih-tovariv-roman-leshchenko>

10. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2020 році. URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoring/natsionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-prirodnogo-seredovyshha-v-ukrayini/>

11. Міністерство культури та інформаційної політики України: офіційний сайт. Відкриті дані. URL: <https://mcip.gov.ua/vidkryti-dani/>

12. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. Дошкільна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/tag/doshkilna-osvita?&type=all&tag=%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0>

13. Міністерство охорони здоров'я України. Статистичні дані системи МОЗ. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>

14. Світовий банк в Україні: офіційний сайт. Україна — швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA3). URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a>

15. Ярема Л. В. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7884>

References:

1. Antykoruptsiyne media (2020), "Vacation in the village: How green tourism in Ukraine got a chance for development due to the coronavirus pandemic", available at: <https://cutt.ly/jExHcs7> (Accessed 10 June 2024).

2. The official site of World Tourism Organization UNWTO (2020), "World Tourism Barometer №18 January 2020", available at: <https://www.unwto.org/world-tourism-barometer-n18-january-2020> (Accessed 12 June 2024).

3. Hordienko, O. (2024), "Entrepreneurship support funds "saddled" the topic of rural tourism in Ukraine", Vse pro turizm — osvitynyy turystychnyy portal, available at: http://tourlib.net/statti_ukr/gordienko.htm (Accessed 15 June 2024).

4. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Statistical Yearbook of Ukraine for 2020", available at: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm (Accessed 12 June 2024).

5. Dovhal, O. V. (2013), "Rural tourism as a promising area of entrepreneurship in the socio-economic mechanism of rural development", Vse pro turizm — osvitynyy turystychnyy portal, available at: http://tourlib.net/statti_ukr/dovgal.htm (Accessed 25 June 2024).

6. Ofitsiyniy portal Chernivetskoi miskoi rady (2011), "Green tourism", available at: <http://chernivtsy.eu/portal/10070> (Accessed 26 June 2024).

7. Korol, M. M. and Atamanchuk, V. V. (2016), "Analysis of European experience in organizing green tourism", Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu — Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University, vol. 6, pp. 30—33.

8. Mazur, S. A. and Prylutskyi, A. M. (2018), "Rural tourism as a prospective direction development of domestic tourism", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6122> (Accessed 10 June 2024).

9. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine: official website (2021), "In 2021, Ukraine increased its foreign trade turnover of agricultural products and food products", available at: <https://minagro.gov.ua/news/za-2021-rik-ukrayina-zbilshila-zovnishnotorgovelnij-obig-sg-produkcii-ta-prodovolchih-tovariv-roman-leshchenko> (Accessed 10 June 2024).

10. Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine (2020), "National report on the state of the natural environment in Ukraine in 2020", available at: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/natsionalni-dopovidy-pro-stannavkolyshnogo-pryrodnogo-seredovyshha-v-ukrayini/> (Accessed 11 June 2024).

11. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine: official website (2024), "Open data", available at: <https://mcip.gov.ua/vidkryti-dani/> (Accessed 11 June 2024).

12. Ministry of Education and Science of Ukraine: official website (2021), "Preschool education", available at: <https://mon.gov.ua/tag/doshkilna-osvita?&type=all&tag=%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0> (Accessed 11 June 2024).

13. Ministry of Health of Ukraine (2021), "Statistical data of the system of the Ministry of Health", available at: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html> (Accessed 13 June 2024).

14. World Bank Group (2023) "Ukraine — Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3)", available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a> (Accessed 20 June 2024).

15. Yarema, L. V. (2020), "Prospects for the development of rural green tourism", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7884> (Accessed 15 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 08.07.2024 р.